

Srpnny

PŘÍBĚH O MANIPULACI,
KTEROU MOŽNÁ SAMI ZAŽÍVÁTE.

Jakub

Stanijura

HOST

ROMÁN

© Jakub Stanjura, 2023

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2023

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1739-8 (PDF)

ISBN 978-80-275-1740-4 (ePUB)

ISBN 978-80-275-1741-1 (MobiPocket)

2006

Srpen číslo sedmáct

Téměř sedmnáct let poté, co Daniela ochutnala první hor-
ko, se léto už poněkolkikáté obrátí proti ní.

Červené šaty ji svazují, mačkají z ní vzduch. Nekom-
promisně, jako by žádný nepotřebovala, jako by s každým
dalším rokem postupně ztrácela právo se v klidu nadech-
nout. Oblečení, které s matkou nedávno pořídily, už je
Daniela zase těsné. Látka najednou nedovoluje ani mili-
metr těla navíc.

Přestože se na dort ještě před chvílí těšila, položí vid-
ličku zpátky na stůl. Na zátylku ji cosi šimrá. Matka sedí
opodál a Daniela tuší, že ji nenápadně sleduje. Znovu
se pro kus příboru natáhne, ale nakonec ucukne zpátky.
Rychle, trhavě, aby si jejího zaváhání nikdo nevšiml.

„Tak dobrou chuť,“ zahlaholí teta Klára, když na ta-
lířek naloží poslední kousek dezertu. Ani ne o pár vteřin
později už si zase sedá ke stolu blondatých hlav a zapo-
slouchává se do historky, kterou zrovna vykládá Danielin
otec. Daniele je jasné, že je to jen naoko. Že teta ve skuteč-
nosti nebude otce vnímat, že se bude netrpělivě rozhlížet
a vychávat, kdo jí dort pochválí jako první.

Stejně je to zvláštní druh zábavy, napadne Danielu.
Proč by někdo chtěl slavit narozeniny takhle? S lidmi,
kteří si nerozumějí. S lidmi, kteří rozhovory jen předstí-
rají. Jsou tady, zavření na miniaturní zahradě, a musejí
si povídat, i když nemají společná slova, která by k tomu
použili.

Je třicet dva stupňů.

Dusno se vlétá do vlasů, rodina cinká nádobím. Sko-
ro to vypadá, že sestřenice a bratrance, u nichž Danie-
la sedí, soutěží v pantomimě. Mlčí, zatímco se zacpávají
kakaovým korpusem a s plnými pusami posílají tetě po-
hledem signály, že se jí dort povedl.

„Ty nebudeš, Dany?“ ozve se zpoza Danieliny židle. Matka má na očích sluneční brýle, i když je pod mrakem. Ještě dvě skleničky a půjdou domů, odhadne Daniela.

„Nemám na to v tomhle horku chuť.“

Každý rok jde o totéž. Přijít, pronést pár nacvičených vět, modlit se, ať co nejdřív jedou domů. Už několik let má Daniela stejnou roli, kterou si promyslí minimálně dva dny předem. V komunikaci s příbuznými manévruje slovy obezřetně a s maximálním soustředěním. Stačí jedno slůvko pronesené nesprávným tónem a hned trvá rozhovor déle, než by se člověku zamlouvalo. Bez strategie se žádná z oslav neobejde.

Daniela se rozhlédne po zahradě.

Chtěla by si číst.

Všechny odehnat pryč a schoulit se k nejbližšímu stromu s knihou v ruce.

Ne proto, že by měla rozečtené něco obzvlášť zajímavého, ale spíš proto, že je na čtení zvyklá. Text jí pomáhá uspořádat myšlenky ve chvílích, kdy srpen ztěžkne, ztvrdne. Ve chvílích jako teď.

Pozoruje dort před sebou. Představuje si, jak asi chutná. Mohla by si dát aspoň kousek, stejně jsou teď všichni zabraní do svých talířů a diskuzí. Nakonec se ale jen natáhne pro sklenici džusu a odvrátí od zákusku zrak.

V batohu, kousek od stolu, má schovaný román *Na Větrné hůrce*. Vzala si ho tajně, jako to dělá s každou knížkou, která patří matce. Považovala by to za výpůjčku, nebo za krádež, kdyby se o tom dověděla?

Daniela čte primárně to, co matka. V neděli — nejčastěji večer — ji vidá ve starém žlutém křesle. Přes ramena má přehozenou deku, za ušima zastrčený pramínek vlasů. Daniela tiše zkoumá obálku, v duchu si poznamenává název. Když pak matka knihu dočte, vytáhne ji Daniela z knihovny v obýváku a pustí se do ní. Jakmile je sama doma, sedá si do žlutého křesla, zastrkává si vlasy za uši

a napodobuje matčinu polohu. Snaží se odhadnout veškerou mimiku, kterou by matka u čtení měla. Schoulená v dece proniká do matčiny hlavy. Pátrá po tom, jaké to je být Jolanou.

Před *Větrnou hůrkou* četla Daniela román *Morčata*. Už si nepamatuje, kdo ho napsal, ale měl stejné příjmení jako jeden český herec, jehož jméno slýchala v televizi. Příběh byl krátký a nudný. Hlavní postava jí byla vyloženě nesympatická, a pokaždé když se Daniela na knížku chystala, začaly se jí mírně kroutit vnitřnosti. Poslední kapitolu už ani nedočetla. V noci se jí totiž zdálo, že ji po bytě honí obří morčata, a tak usoudila, že všechno má své meze. I chuť zjistit, co její matka čte.

Větrná hůrka jí ale docela baví.

Obzvlášť teď ke konci srpna. Obzvlášť v horkých dnech, kdy Daniela závidí kus deště úplně komukoliv — i literárním postavám. Ráda se s nimi ztrácí v bažinách, ráda sleduje vztah Catherine a Heathcliffa, vztah dvou lidí, kteří jsou nepřístupní, ale Daniele přesto něčím blízcí.

Ze zadu ji pohladí čísi ruka.

„Kde je Jana?“

Když se k otci otočí, všimne si, že jsou jeho oči — na rozdíl od těch matčiných — průhledné. Vidí, co se mu honí hlavou.

„Nevím. Teď tu byla.“

Nechce jí jít hledat. Dneska ne.

„Já ji viděla,“ ozve se sestřenice, která sedí vedle Daniely. „Pomáhala s tvou mámou v kuchyni, ale spadl jí tác se skleničkami, tak to tam teď uklízí.“

Otec nic neřekne a odejde zpátky ke stolu dospělých.

Vypadá to na bouřku.

Do nebe prosakují tmavší mraky a nenápadně pojdají ty světlé. Daniela vstane od stolu a vydá se k domku.

Zahrada je ztěžklá pylem a vzduch v ní visí nehybně, ospale.

Není to poprvé, co Jana na oslavě něco rozbila.

Nebo shodila.

Často o něco zakopne, něco zničí, vylije, zašpiní nebo rozsype. Vždycky to je omylem a vždycky u někoho na návštěvě. Zatímco doma je celkem obratná, u cizích hostitelů by ji nejradši celá rodina zabalila do bublinkové fólie.

Jednou si u babičky špatně oblékla kabát, zamotal se jí rukáv, a když mávla rukou, aby ho narovнала, rozbila vitrínu s dědovými medailemi. Matka zakřičela, zem pokryly kusy skla, z Janina předloktí začala vytékat tenká červená nit. Cestou domů se pak autem plazilo nepříjemné ticho. Vyčítavé, obviňující ticho.

Daniela zahne za roh a vidí, že dveře do domu jsou otevřené.

„Jani?“

„Tady,“ ozve se zevnitř. „Ale nechod sem, ať na nic nešlápneš.“

Daniela se protáhne mezerami mezi střepy, přeskočí pár hromádek a rozhlédne se kolem.

„Je tu někde další smeták?“

„Kašli na to. Já to zvládnou sama,“ odpoví Jana. Cop se jí rozvázal a napůl rozpletené prameny se teď houpou ve vzduchu. Jana nabírá titěrné vločky skla na lopatku. Ještě jí není ani šestnáct, ale zkušeností s úklidem má dvakrát víc než průměrný dospělý člověk, napadne Danielu.

„Proč ti nepomohla máma?“

„Šla to nějak opatrně říct tetě. Tyhle byly sváteční.“

Daniela se v kuchyni otočí k posvátné poličce, k níž se jako malé nesměly přibližovat. Je prázdná. Začne se hlasitě smát.

„Jsi v pohodě?“ prohlédne si ji Jana.

„Nerozbila jsi je schválně, že ne? Za to, že nám je zakazovala používat.“

„Vidiš, to mě nenapadlo,“ ušklíbne se její sestra, „z toho by byla o dost lepší historka.“

Okolní zdi na ně civí, jako by si tenhle moment měly zapamatovat a později o něm tetě povědět. V kuchyni visí aroma vonných svíček a hutný pach vajíčkové pomazánky. Daniela zahlédne nachystané chlebičky a scvrkne se jí žaludek.

„Ukaž. Posbírám ten zbytek. Sama venku rozhodně sedět nebudu.“

Pak se obě vydají zpátky na zahradu a už z dálky vidí, jak tetě Kláře zrudla tvář. Nad bílými ubrusy se vznáší červený ovál, který příliš rychle mrká a má nehybné rty. Vedle něj svítí menší, ne tak sytý, a zběsile plive omluvná slova. Daniela zaslechne *mrzí mě to*, pak *zaplatím ti je* a nakonec *znáš ji, je nemožná*. Rozhodne se, že se k těm větám nebude přibližovat, a když se Jana vydá jejich směrem, mimoděk zastaví.

„Promiň, teto. Fakt je mi to líto,“ slyší Daniela a přimhouří oči. Na stůl vedle ní spadnou první kapky, sněhobílou látku začnou pokrývat vlhké tečky.

„To nevádí, zlato.“

Ale všichni vědí, že vadí. Že se mezi matkou a tetou něco hýbe, že si obě dospělé ženy přeměřují hranice, které si před lety samy vytyčily.

„Stejně už pojedeme domů,“ uzavře věc Danielina matka.

Udělá to však jen na povrchu, uvnitř pod kůží — její i Klárinou — se nikdy nic neuzavírá. Naopak. Každý pór jejich vztahu dychtí po nové hádce, slovní potyčce, nedorozumění, z něž by se najedl. Jejich sesterské buňky takhle žijí už čtyřicet dva let, od té doby, co se Jolana, mladší z obou sourozenců, narodila.

„Ještě nejezděte. Vždyť holky ani nedojedly dort.“

„Myslím, že to přežijou.“

„A proč jsem ho teda pekla?“

Tetiny rty už nejsou tak ochromené. Rozcvičují se. Připravují se.

„Už musíme jet.“

„Když jsem je kupovala, stály dva tisíce. Prodávaly se tenkrát v sadě. Dneska už se dají sehnat jenom po jedné a myslím, že dohromady budou stát tak kolem tří tisíc,“ řekne teta nakonec a vstane ze židle, aby se rozloučila. Jolana nasadí neutrální výraz.

Cestou k autu si Daniela rekapituluje celé odpoledne ve snaze odhadnout, kolik toho matka vypila. Odjezd se táhne. Nejdřív si Jana vzpomene, že si na zahradě nechala sluneční brýle, hned potom si matka uvědomí, že nemá kabelku. Otec jen tiše protočí oči.

„Tati?“ ozve se Daniela ze zadního sedadla po několika minutách čekání.

„Hm?“

„Proč sem pořád jezdíme?“

Otec si promne nos a ve zpětném zrcátku upře pohled někam za Danielem. Žádná odpověď nepřijde.

Za okny se táhnou černé cáry mraků. Každou chvíli se roztrhnou úplně a vylíjí ven. Daniela pozoruje polo-mrtvý keř na tetině předzahrádce a napadá ji, jak je možné, že někdo, kdo leští příbory a vystavuje svoje skleničky, kdo na zahradní oslavě používá bílé ubrusy a po večerech peče okázalé kakaové dezerty, že někdo takový má před domem uschlou rostlinu.

Na kapotu dopadají kapky s čím dál větší silou. Pak příběhne Jana se slunečními brýlemi v ruce. Už když nastupuje do auta, vidí Daniela, že má zarudlé rameno.

„Co se ti stalo?“ zeptá se sestry. Hlasitě, aby to slyšel i otec, důrazně, aby si tenhle moment sama do budoucna zapamatovala. Skvrna je drobná a připomíná Daniele barvu otlučeného jablka.

Jana mlčí, pokrčí rameny a Danielu najednou v puse řízne suchý jazyk.

„To vypadá, že tě něco štíplo,“ oduší otec a pohladí Janu po koleni.

Zpoza tmavých stromů se vynoří matka, rychlým krokem míří k nim. Otec nastartuje, zapne stěrače a Daniela si uvědomí, že ani déšť, po kterém celý den touží, jí dnes náruč nenabídne.

Dešťové kapky totiž celou cestu znějí jako slova.

Nejde je přehlušit. Bubnují na střechu auta, na Danielinu hlavu. Není v tom rozdíl.

Jako by na ni celá ta věta padala znovu a znovu v těžkých mokřých drobcích.

To
vypadá,
že
tě
něco
štíplo.

A matka během toho slovního deště ani jednou nepromluví.

Tmavě modrý sešit. Ořezaná tužka.

Dvě nejcennější věci na Danielině stole, dva nástroje k úniku.

Používá je nejraději večer. Rozsvítí lampičku, zatáhne záclony a ponoří se do vlastní hlavy jako do temné vody, od které nikdy neví, co čekat.

V sešitě má rozpracovaný příběh. Povídku? Novelu? Román? Netuší, kam ji zavede ani jestli se na papír vůbec vejde. Píše ho ručně, spontánně, bez pevně dané osnovy. Nejčastěji večer, nejčastěji, když Jana odejde do koupelny a Daniela má celý pokoj sama pro sebe.

Stačí, aby si Jana začala napouštět vanu, a Daniela už rychle mačká vypínač od světla na stropě. Pak se usadí do šera a probudí stolní lampu. Ta je nejužitečnější, ta je jenom její, svítí přímo nad sešitem, daleko od všech, kde nikdo nevidí, co se Daniele přelévá z hlavy na papír.

Dnes začíná barvami. Barvami, které se jí honí hlavou, které jí v hlavě svítí noc co noc. Vezme do ruky tužku, otevře sešit a píše:

Nejdřív krémová, pak růžová skoro do fialova jako... jako co? Zadívá se z okna, přemýšlí. Jako stmívající se nebe. Ne, to je moc prvoplánové. Jako... Vzpomíná na všechno růžové, co kdy viděla. Jako je barva pilulek, co se berou na malou, krátkodobou bolest.

To přirovnání se jí líbí. Pročítá si ho, uvažuje, jestli mezi *malou* a *krátkodobou* patří čárka. Nakonec ji tam nechá a píše dál. Z textu je cítit srpen, končící léto, není jí z toho dobře, ale psát musí. Občas u toho žvýká konec tužky.

Nikdy nepoužívá propisku. Propisky se nemusejí ořezávat a to Danielu nebaví — jaký smysl má psát něčím, co je i po několika večerech neopotřebované, co po Danieliných tvůrčích chvilkách zůstává skoro netknuté? Tužky jsou mnohem autentičtější a umějí Daniele podat pomocnou ruku: když se jim zlomí hrot, může přestat psát a na

chvíli si vydechnout. Jsou to krátké, vzácné pauzy, kdy se Daniela naklání nad odpadkový koš pod stolem, ořezává tužku a přemýšlí, kam příběh posunout dál.

„Co to máš?“

Jana zničehonic kouká Daniele přes rameno, mokré vlasy má zabalené do ručníku. To už je zpátky? Asi se vrátila z koupelny dřív a Daniela byla do psaní tak zabraná, že si toho nevšimla. Nenápadně zastíní stránku dlaní.

„Nic,“ odpoví a snaží se znít, jako by nešlo o nic důležitého.

„Ty si píšeš deník?“

„Ne.“

Daniele se zachvějí prsty, schová tužku, zavře sešit a vstane od stolu. Jana stojí s rukama v bok. Prohlíží si ji.

„Jen něco zkouším,“ dodá Daniela. „Takovou blbost.“

„Ukaž.“

Už neví, co dál říct. Jak je možné, že si Jana nevšimla? Vždycky je v koupelně minimálně dvacet minut, vždycky se vrací do pokoje hlasitě, vrže u toho dveřmi, zakopává o práh nebo si něco prozpěvuje.

Nechá sešit na stole. Kdyby ho před Janou začala schovávat, vzbudila by ještě větší zájem. Potřebuje její pozornost utlumit.

„Ještě to není hotové. Dám ti to přečíst pak.“

Jana povytáhne obočí, ale dál se neptá. Odebere se ke skříni, něco si z ní vezme a odejde zpátky do koupelny. Daniela si sedne na postel, v hlavě jí hučí, dech má podezřele rychlý. Dneska to bylo tak tak. Musí si dát větší pozor. Je jí jasné, že Jana do sešitu nahlédne, jakmile Daniela odejde z místnosti. Měla by ho někam schovat.

Hlavně teď, když ji čekají nejdůležitější pasáže. Hlavně teď, když se v příběhu dostala tam, kam by se nikdo z její rodiny neměl dobrovolně dívat.

Nebo by se do sešitu měli naopak podívat všichni?

Možná by ho měla Daniela okopírovat a rozvěsit stránky po bytě. Tak, aby je měla matka s otcem na očích. Cestou na záchod, cestou do postele. Možná by pak přestali uhýbat pohledem. Možná že kdyby to, o čem se doma nemluví, viselo vytištěné na lednici, pohnulo by to s jejich svědomím.

Možná.

V sobotu 19. srpna se Daniela vydá s matkou nakupovat. Mezi regály s oblečením se plouží několik starších žen. Jejich oči škrábou po železných konstrukcích s kusy hadrů. Žádná z nich si nevybírání, jen se apaticky sunou dál, dokud je konce regálů nevyvedou ven z obchodu.

Matka Danielu navléká do bizarností všech rozměrů a barev, nakonec odcházejí se sedmi taškami: dvěma pro Danielu, pěti pro matku. A zatímco Daniela pozoruje, jak se zbylé zákaznice táhnou jako smutná řeka mezi stojany se spodním prádlem, rozhodne se, že v autě promluví.

Už dva roky má tuhle větu připravenou.

Už dva roky si ji procvičuje v hlavě a představuje si úlevu, kterou jí přinese.

Nastoupí do auta.

Polkne.

Matce se bronzové vlasy na čele kroutí do zpocených uzlů, takže si je neustále osušuje kapesníkem v levé ruce. Daniela přitiskne rozpálené tváře na sklo okýnka. Zavře oči.

Chce usnout.

Chce, aby hudba v rádiu přehlušila její úzkost, která má dneska třicet stupňů Celsia a žhne jako rozpraskaný asfalt pod koly auta.

„Mami, vím, co nám děláš s oblečením. Teda aspoň mně.“

Atmosféra v autě začíná kysnout. Na kraji cesty se míhají billboardy zapíchnuté do země jako párátko do jednohubek.

„Pokaždé nám něco koupíš, necháš to v pračce srazit a pak nás osočuješ z toho, že jsme přibraly. Víím to už dva roky a už s tebou tuhle hru hrát nebudu.“

Jolaně vystoupnou šlachy a žíly. Košile s krátkým

rukávem se jí lísá k tělu, které je tak hubené, že vypadá jako papír, že skoro šustí jako papír.

„O čem to proboha mluvíš?“

Daniele steče pramínek potu po zádech. Pozoruje uschlou trávu za svodidly a snaží se zklidnit dech.

„Viděla jsem tě.“

„Cože?“

„Jak nastavuješ na pračce program, který to oblečení vždycky zmenší.“

Matka se k ní nevěřicně otočí.

„Proč bych něco takového dělala? A vůbec... odkdy ty víš, jak se nastavuje pračka? Nevšimla jsem si, že bys ji někdy sama od sebe použila.“

Daniele ztvdne pusa. Už jí nejde nic říct. Prsty pravé ruky jí mimoděk začnou mačkat měkké, příliš měkké stehno.

„Zase ses dívala na ty svoje seriály víc, než bys měla. Taková fantasmagorie,“ přisadí si ještě matka a po zbytek dne už s nikým nepromluví.

Daniela po návratu domů Janě nic neřekne.

O čtyři dny později upeče matka mrkvový koláč. Nechá ho na kuchyňské lince, připíše k němu vzkaz a odejde z domu vyřídit pár pochůzek. Daniela se ho ani nedotkne, usadí se na křeslo a chopí se románu *Myši Natálie Moos-habrové*, aby si pročetla Jolaniny poznámky vepsané na okraje papíru.

Když pak Jana vyjde z pokoje, chvíli koláč zkoumá. Váhavě vytáhne talíř, aby si kousek vzala, poté si to přece jen rozmyslí a uklidí ho zpět.

„Ty si nedáš?“ podiví se Daniela.

Jana jen pokrčí rameny a nechá se spolknout dveřmi. Daniela zaklapne knížku a vydá se za ní.

„Ty nejíš?“

Jana míří do pokoje. Daniela by ji chtěla dohnat, předehnat a sledovat při odpovědi Janinu tvář, pozorovat,

jestli toho náhodou neprozradí víc než její slova.

„Jen sladké.“

„Proč?“

Jana se zastaví. Otočí se, ale neodpoví. S rukama založenýma na prsou kouká na Danielu, opětuje jí tvrdý pohled a čeká. Jako by vyčkávala, až otázka vyšumí do prázdna, až Daniela zapomene, že ji vůbec položila, nebo tenhle rozhovor vzdá a vrátí se zpátky ke knize.

„O co ti jde?“

„Tak nějaký důvod to mít musí,“ doráží Daniela.

„Ty víš proč. Už to nechci poslouchat.“

V Daniele najednou problikne naděje. Najednou se prostor, který je odděluje, zdá menší, přívětivější. Její sestra už to ví, taky to vidí, taky si všimla. Teď už to může někomu říct, teď už se nemusí bát, že bude znít jako blázen, teď už jí někdo uvěří.

„Dělá to ona. Zmenšuje nám oblečení.“

Jana zvedne obočí. „Cože?“

Daniele se chce zakřičet.

To ona.

To ona.

To ona.

Vím, co ti dělá a co dělá mně.

„Zní to šíleně, ale viděla jsem ji už několikrát, jak na naše oblečení nastavuje úplně jiný program než na to svoje. Dělá to vždycky, když nám něco koupí. Chvilku počká a potom to oblečení vypere tak, aby se srazilo. Aby nás mohla ponížít a vyčíst nám, že jsme přibraly.“

Daniela hoří. Vzplály jí tváře a oči zrudly úlevou. Konečně.

„Ty seš fakt cvok. Nevím jak ty, ale já přibírám, protože žeru jako prase.“

Nejdřív krémová, pak růžová skoro do fialova, jako je barva pilulek, co se berou na malou, krátkodobou bolest. Pak namodralá a nakonec žlutozelená. Jako by se smíchala hořčice s kořením do polévky, jako by se slily dvě ingredience, které k sobě nepatří, ale na kůži přesto tvoří jednu podivnou skvrnu.

Žlutozelená je vždycky poslední, uzavírá léto. Na kůži své sestry ji spatřila naposledy předevcírem a dávalo jí to smysl. Končí srpen, za chvíli začíná září, to už modřiny u nich doma dozrávají, to už kůže její sestry vystřídala všechny odstíny a pomalu se připravuje na začátek školního roku, kdy konečně vybledne.

„Co to tu máš?“ zeptala se sestry, když se u skříně převlékala.

„Kde?“

Ukázala jí na rameno. Sestra se však ani neobtěžovala podívat, kam prst míří. Oblékla si tričko, na něj tenký svetr a skvrna, živá, tmavá, příliš povědomá, se schovala pod látku.

Najednou měla pocit, že to, co viděla, nebyla modřina, ale nějaké podivně zbarvené znaménko. Najednou měla pocit, že by se o tom měla znovu přesvědčit, přijít za sestrou a —

Dokud byly obě na druhém stupni, trávilily spolu skoro všechen volný čas. Střední škola je ale od sebe odřízla. Po kouskách, pomalu, jako tupý nůž, který po mase spíš klouže, než aby ho krájel, takže řez trvá příliš dlouho, tak dlouho, že se po něm ztrápenému masu skoro uleví.

Daniela jde v září do třetího ročníku na gymnázium, Jana do druhého na obchodní akademii. Někdy spolu pronesou jen pár slov denně. Jsou to ojedinelé konverzace bez hloubky, vzduchové výplně, prázdné slovní kapsle. Jindy spolu vášnivě mluví o knize, kterou ta druhá čte, o hudbě, kterou ta druhá poslouchá, o filmu, který ta druhá viděla.

Období konverzací i období ticha by se dala jednoduše časově vymezit.

Objevují se sezónně, cyklicky.

Ticho patří létu, kdy má jejich matka volno a nemusí se věnovat třídám, kdy neučí o národním obrození ani o první světové válce, kdy má na své dcery čas a je s nimi doma.

Ticho začíná červencem, vrcholí srpnem.

A s každým rokem je hlubší.

Teprve letos se Daniela začala soustředit na psaní. Teprve letos našla způsob, jak si ulevit. Přesto v noci nespí, někdy se na posteli nenápadně otáčí a sleduje, jak Jana přidušeně chrápe.

Dělí je asi čtyři metry, ale pro Danielu to je mnohem víc. Jsou si vzdálené, každá na svém břehu, ve tmě, usínají v odlišných světech, s jinými starostmi. Sem tam se Daniela přistihne, že chce k Janě natáhnout ruku, podat jí hrst svých myšlenek a nechat je na druhé straně, někde daleko, aby si od nich aspoň na pár hodin odpočinula a mohla se vyspat.

Každé léto ji zaplaví několik pocitů najednou, které neumí identifikovat.

Mají nezvyklou chuť a stahují Daniele hrdlo.

V takových chvílích je jí jasné, že ven nepatří, že z ní srpnové dny odhalují víc, než sama chce, že je vidět, jak moc je její úsměv nucený.

A tak žije, tiše. Sleduje Janu, denně. A čeká, až bude podzim a ony spolu znovu začnou mluvit. O knihách, o hudbě a filmech. O tom všem, ale nikdy ne o tom nejdůležitějším.

O tom, že se v jejich bytě nedá pořádně nadechnout.

O tom, že pokaždé když matka vejde do obýváku, celý pokoj se překlopí, množství kyslíku se začne ztenčovat a živé části místnosti se přelíjí do mrtva.

Co bylo v jejich bytě horší?

Lidé, nebo jejich zvyky?

Místnosti, nebo dveře, které do nich vedly?

Nejdřív si začala všimat, jak se zavírají dveře do kuchyně. Jejich nenápadného zavržení, zaklapnutí, jejich zvuku, co měl znít jako tečka na konci věty, ale připomínal spíš pomlčku.

Nejdřív chtěla být součástí toho, co je za nimi. Vidět, co matka v kuchyni dělá. Slyšet, co tam sestře říká. Tiskla ke dveřím ucho, pozorovala místnost přes klíčovou díрку, přála si splynout s paprskem světla, který pode dveřmi pronikal dovnitř.

Pak jednou nahlédla, jednou zaslechla.

Nejdřív tichý vzlyk, přidušenou výčitku.

Patřila sestře, nebo matce?

Pak lež, krátkou, pronesenou jakoby nic, jen tak, když se matka ohýbala pro hrnec ve skříňce na nádobí.

„Vždyť se nic nestalo, tak nebreč.“

Od té doby kdykoliv si všimla, že jsou dveře do kuchyně zavřené, odvracela zrak a šla jinam.

Od té doby přemýšlela, jak by byl jejich byt krásný bez dveří, za něž by nebylo co schovat.

2007

Srpen číslo osmnáct

Otcova povaha se dá vyčíst z jeho tváře.

Z úšklebku, nervózního tiků, který ho přepadá, kdykoliv mu dojde, že dělá něco, co by Jolana neschvalovala. Obličej se mu prohne provinilostí, pleť se napne stresem.

Daniela už to pozná.

Například teď, když už se ví, že jdou pozdě, že na ně matka bude na Karlově náměstí minimálně ještě patnáct minut čekat, si Daniela všimá, jaké nezvyklé pózy ještě otcův výraz umí zaujmout.

„Jani, pospěš si,“ vzdychne otec, zatímco těká pohledem k výtahu. Zrovna si ho přivolal někdo jiný, někdo, za kým očividně pojedje dlouho, protože otec nepříjemně sykne, skoro až mlaskne. Chodba je prázdná, a tak se ten zvuk rozlétně po celém patře.

Jana neustále zdržuje. Už několikrát se vrátila do pokoje — nejdřív pro batoh, potom pro gumičku, nakonec i pro mobil — a otcí dochází trpělivost.

„Tak mámě napiš, že dorazíme o něco později.“

Daniela pozoruje otce, jak vytahuje ošuntělou nokii a zlostně do ní vyfukává zprávu.

Výtah nepřivolávají.

Běží po schodech, Jana je bere po dvou a Daniela po jednom, aby na ni stíhala dávat pozor. Pak sama zrychlí tempo a občas si dovolí nějaký schod vynechat. Čeká je matka. Čeká na ně — a to je dostatečná omluva pro to, aby si dovolila trochu rizika.

Když vyjdou na rozpálené dlažební kostky, pípne otcí kapsa. Daniela se nenápadně koukne, co se odehrává v jeho obličejí, a pár vteřin jí stačí k tomu, aby zhodnotila, jakým tónem s ním teď matka přes esemesky jedná.

Je pozdě. I kdyby teď nějakým zázrakem stihli tramvaj, kterou měli jet, je pozdě. Matka už je našťvaná, otec ji

rozrušil a teď si to bude vyčítat, teď už se bude po zbytek cesty jen zaobírat tím, jestli matce jejich zpoždění neublíží. Jestli stres, kterému ji vystavili, není příliš nebezpečný.

Daniela si matčino srdce představuje jako květinu.

Neduživou, slabou.

O matčině arytmií vědí sotva pár měsíců, i tak ale stihla vrůst do celé rodiny, šlahounovitě, nezvratně.

Otec se snaží vycházet matce ve všem vstříc — ještě víc než dřív. „Stres je to nejhorší, co by ji teď mohlo potkat,“ říká Janě i Daniele, kdykoliv jsou sami doma. „Tak radši nedělejte žádné zbytečné problémy.“

Vždycky když otec svůj monolog zakončí, přemýšlí Daniela o tom, jak by zareagoval, kdyby se matce opravdu něco stalo. Trápil by ho víc matčin zdravotní stav, nebo spíš to, že k jeho zhoršení mohl přispět kdokoliv z nich — nejspíš i on? Není jasné, kdo nebo co konkrétně matku dnes tolik vystresovalo ani proč je pro ni zpoždění vůbec stresující záležitost. Vina za to však určitě padne na Janu. Zdržovala, byla roztěkaná a nemotorná. Jako vždycky. Právě tahle přídavná jména si Jana pokaždé vyslechne, právě tyhle její vlastnosti rodiče nějakým způsobem dráždí. Otce méně, matku více.

Když dojdou na tramvajovou zastávku, zjistí, že tramvaje nejezdí. Kolej je zablokovaná nehodou, rozšklebené plechy jednoho auta se napůl ztrácejí v těle toho druhého.

Otec se nervózně rozhlíží. Daniela tuší, že mu mozek pracuje o sto šest a snaží se vymyslet, jak se co nejrychleji dostat na místo setkání.

„Kdyby sis pohnula, už jsme tam mohli být!“ oboří se na Janu, přesně jak Daniela předvíдалa.

„Tak půjdeme pěšky. Máma holt chvíli počká.“

„Jasně,“ odsekne otec a vyrazí. Jde několik metrů před nimi.

„Nevíš, co se zase stalo?“ zeptá se tiše Jana.

Daniela jen pokrčí rameny.

Obě se šourají za ním, nesnaží se ho však dohnat, protože vědí, že je to zbytečné. Otec mlčí, a když otec mlčí, znamená to, že nevnímá okolí.

Daniela si dokonce všimla, že to nejzvláštnější, nejunikátnější ticho se u otce objevuje, když je rozladěný sám sebou, když kvůli matce tajně pláče, když si pak slzy zpětně vyčítá.

Párkrát už ho brečet přistihla.

Otec dává průchod slzám pokaždé, když se s matkou pohádají.

Stala se z toho systematická úleva, za kterou se stydí. V očích Danieliných rodičů totiž mužský pláč nevypovídá o ničem jiném než o selhání a slabosti, o neschopnosti být opravdovým mužem.

„Už zase brečí,“ řekla jednou matka v kuchyni, zatímco krájela salát.

S nožem pracovala obratně, nárazy oceli do dřevěného prkýnka byly pravidelné, zvučné. Matka zvedla ukazováček do vzduchu, jako by si ho předtím naslinila a místo směru větru se snažila odhadnout, ze které místnosti přicházejí téměř nepostřehnutelné vzlyky.

Daniela zrovna hledala cosi v lednici a ihned zalitovala, že do kuchyně vůbec vešla.

„Vzala jsem si ženskou, říkám to pořád,“ pronesla matka nakonec a otráveně u toho vzdychla. „Nikdy si neber nikoho, jako je on.“ Pak pokračovala v krájení a zvuky nože ještě několikrát rozdělily otcův pláč na krátké intervaly.

Daniela si nebyla jistá, jestli matka ta slova směřovala k ní, k Janě, která o kus dál chystala talíře, nebo ke svému minulému já. Tak či tak se je rozhodla ignorovat.

Kdysi toužila po tom, aby se její rodiče rozvedli a našli si někoho jiného.

Teď už ne.

Teď už si nedovede představit žádného muže ani ženu, kterým by svoje rodiče přála.